

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Hur beskrivs skyddande änglar i Bibeln?

En analys av מַשְׁלֵמַן i Daniel 6:22 och ἄγγελος i
Apostlagärningarna 12:7-11.

How are 'guardian angels' described in the Bible?

An analysis of מַשְׁלֵמַן in Daniel 6:22 and ἄγγελος in the Acts of the
Apostles 12:7-11.

Jenny Magnusson

Termin: VT 2016

Kurs: RKT 145, 15 hp

Nivå: Kandidat

Handledare: Rosmari Lillas-Schuil

Abstract

The purpose of this study is to investigate how the authors of Daniel 6 and Acts of the Apostles 12 describe the 'guardian angels' in the stories. All though 'guardian angel' is not a term that is used by the authors and editors of the Bible, the Bible contains many stories where angels seem to intervene and rescue people.

With the help of grammatical criticism the concepts מַלְאָכִים and ἄγγελος, how they are translated and understood, is investigated. Through historical and literary criticism and from a narratology perspective the background of the stories, their structure and narratology are investigated. Daniel 6 and the Acts of the Apostles 12 are, after that, compared with each other.

There are differences in how the authors describe the angels in the stories. While the author of Daniel 6 barely describes the angel at all, the author of the Acts of the Apostles describes the actions of the angel in quite some detail. In both stories, however, there are similarities. The two main characters, Daniel and Peter, are arrested and the kings' intentions are to execute them. But the kings' attitudes towards the main characters, and towards their God, differ. The consequences for the two kings are also different. One survives and the other one dies.

In both stories an angel appears and completely transforms the situation for the two main characters. Both Daniel and Peter survive. If the angels had not appeared the outcome of the stories might have been totally different. The angels are determinant of how the stories end.

Keywords: מַלְאָכִים, ἄγγελος, angel, guardian angel, Daniel, Peter, book of Daniel, Acts of the Apostles.

Innehållsförteckning

1 Förord.....	5
2 Inledning.....	5
2.1 Syfte.....	7
2.2 Frågeställning.....	7
2.3 Metod.....	7
2.4 Material.....	8
2.5 Avgränsningar.....	8
2.6 Disposition.....	8
2.7 Centrala begrepp.....	8
2.8 Forskningsöversikt.....	9
3 Änglar i GT och NT.....	12
4 Begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος.....	14
4.1 מַלְאָכִים.....	14
4.2 ἄγγελος.....	15
5 Daniel.....	16
5.1 Historisk bakgrund, datering och författarskap.....	17
5.2 Genre, tema och teologi.....	18
5.3 Daniel 6.....	20
5.4 Struktur i Daniel 6.....	21
5.5 Narratologisk Analys.....	22
6 Apostlagärningarna.....	23
6.1 Historisk bakgrund, datering och författarskap.....	23
6.2 Genre, tema och teologi.....	25
6.3 Apostlagärningarna 12.....	26
6.4 Struktur i Apostlagärningarna 12.....	28
6.5 Narratologisk Analys.....	29
7 Komparativ metod.....	30
8 Diskussion.....	31
9 Resultat.....	35
10 Bibliografi.....	37
10.1 Bibelutgåvor.....	37
10.2 Sekundärlitteratur.....	37

10.3 Internet.....	39
--------------------	----

1 Förord

Sedan mina tidiga tonår har jag varit intresserad av de fenomen som i Bibeln kallas 'änglar'. Jag finner dem fascinerande. Särskilt intresserad har jag varit av det som i vardagligt tal kallas 'skyddsänglar'. Änglar engagerar även allmänheten; man köper änglar som porslinsfigurer eller smycken och folk talar om 'sin skyddsängel'. I senaste utgåvan av *Hemmets journal* fanns en annons, som företaget Änglaportalen lagt ut, där de erbjöd olika tjänster, såsom exempelvis änglamedium.¹ Änglar är dessutom ett forskningsområde som bland annat Camilla von Heijne skrivit om i sin bok "*The Messenger of the Lord in Early Jewish Interpretations of Genesis*". I denna bok undersöker von Heijne det mångtydiga sambandet mellan Gud och 'Herrens ängel' i tidiga judiska tolkningar av Genesis.²

Mitt intresse för änglar gjorde att valet av ämne inför den här uppsatsen inte var speciellt svårt. Det som däremot var svårare var att besluta på vilket sätt jag skulle ta mig an det här med skrivandet om det som kallas skyddsänglar. Ganska snart stod det klart för mig att jag måste begränsa mig för att få materialet att rymmas inom ramen för en kandidatuppsats. Det finns många texter i Bibeln där änglar nämns men relativt få textpassager som beskriver en händelse där en ängel verkar gripa in och rädda, och bli vändpunkten, i en hotfull situation. Att sådana texter återfinns i Bibeln kan ha gett upphov till senare uppfattningar om att skyddsänglar existerar. Jag beslutade mig för att undersöka en text i Gamla testamentet samt en i Nya testamentet där det berättas om just sådana varelser som kallas änglar och där de förefaller ha gripit in och räddat människor som befunnit sig i nöd.

2 Inledning

Enligt Herbert Lockyer så används inte uttrycket 'skyddsängel' i varken Gamla eller Nya testamentet.³ Det kan tyckas intressant att de änglar som verkar beskydda människor inte går under någon särskild benämning. En intressant fråga är om dessa 'beskyddande' änglar i själva verket är samma varelser som de som enligt texterna förefaller leverera budskap. I så fall är det enbart deras uppgifter som är olikartade. Eftersom de änglar som, enligt texterna, förefaller beskydda beskrivs med samma begrepp som de änglar vars uppgift verkar vara en annan så blir förståelsen av dem som just skyddsänglar en tolkningsfråga. I en del texter

---

¹ Hemmets journal, nr 18, s.124, utgivningsdatum: 28/4 2016.

² Heijne, *Messenger*.

³ Lockyer, *Angels*, 125.

beskriver författaren, eller redaktören, att ängeln har en beskyddande funktion men denna funktion går inte att utläsa ur enbart begreppet 'ängel'. Vers 8 i Psaltaren 34 får exemplifiera detta: "Herrens ängel håller vakt kring hans trogna och räddar dem".⁴

Darrell D. Hannah menar att det endast finns en vers i Nya testamentet som otvivelaktigt syftar på änglar som beskyddar enskilda individer. Denna text återfinns i Matteusevangeliet 18:10 där det står: "Se till att ni inte föraktar någon enda av dessa små. Jag säger er att deras änglar i himmelen alltid ser min himmelske faders ansikte".⁵ I parallella yttranden i verserna 6 och 14 blir det tydligt att det handlar om troende individer och enligt Hannah leder detta till slutsatsen att författaren till Matteusevangeliet menade att alla som var troende tilldelats en ängel som står inför Gud. Matteusevangeliet 18:10 är alltså enligt Hannah det enda stället i Nya testamentet som med säkerhet vittnar om såkallade skyddsänglar för individer men de underförstås möjligen på fler ställen.⁶

Hannah menar också att författaren till Hebreerbrevet i Nya testamentet uttrycker en generell tanke om änglar som tjänande förmedlare å mänsklighetens vägnar. Detta innebär inte nödvändigtvis att det handlar om just skyddsänglar, men enligt Hannah så är steget inte långt till idén om änglar som är utsedda att vägleda och skydda individuella människor. Ängeln som enligt Lukasevangeliet 22:43 uppenbarar sig för Jesus i Getsemane skulle enligt Hannah kunna förstås som hans skyddsängel och så även de tolv legioner änglar som Jesus hävdar skulle komma till hans undsättning om han bad om det i Matteusevangeliet 26:53.⁷ Vidare menar Hannah att författaren till Apostlagärningarna 27:23 ansåg att ängeln som visade sig för Paulus innan skeppet gick på grund var Paulus beskyddare. Men dessa texter måste inte stärka tanken på skyddsänglars existens utan kan helt enkelt vara ett uttryck för den generella tanken i Bibeln att änglar tjänar mänskligheten och även (kanske framförallt) Guds son. Hannah menar också att författaren till Uppenbarelseboken var bekant med tanken om änglar som beskyddar olika nationer. Enligt Hannah kände författaren troligen till, och inspirerades av, Daniel och dess porträtt av Mikael.⁸

Medan Matteusevangeliet 18:10 endast nämner förekomsten av änglar så berättas det istället i Daniel 6:22 samt i Apostlagärningarna 12:7-11 om händelser där en ängel förefaller gripa in och beskydda. Det är därför som just dessa två textpassager är intressanta att undersöka.

---

⁴ Bibel 2000.

⁵ Bibel 2000.

⁶ Hannah, "Guardian", 429.

⁷ Hannah, "Guardian", 429.

⁸ Hannah, "Guardian", 430. Se Dan 10:13; 12:1; 20-21.

2.1 Syfte

Syftet är att göra en jämförelse mellan händelserna, vilka inbegriper änglar, i textpassagerna i Daniel 6:22 samt Apostlagärningarna 12:7-11. Dessa två textpassager är intressanta att jämföra eftersom det i båda berättas om en människa som befinner sig i en livshotande situation där det handlar om liv eller död. I Daniel 6:22 placerar författaren huvudpersonen i en högst prekär situation. Det måste till ett mirakel för att Daniel ska överleva en hel natt i den håla som han delar med lejon. Situationen i Apostlagärningarna 12:7-11 liknar till viss del den i Daniel 6:22; även om Petrus inte delar sin fängelsehåla med lejon så är han istället fastkedjad till ett flertal vakter och det verkar som en omöjlighet att ta sig därifrån. I båda dessa textpassager griper änglar som tycks beskydda in, och huvudpersonerna räddas.

2.2 Frågeställning

Uppsatsens frågeställning är följande; är det någon skillnad på hur de varelser som översätts 'ängel' beskrivs i Daniel 6:22 i Gamla testamentet samt i Apostlagärningarna 12:7-11 i Nya testamentet? För att besvara frågeställningen kommer det att undersökas hur dessa änglars natur och essens, samt deras handlingar, beskrivs i textpassagerna.

2.3 Metod

Denna uppsats använder sig av tre övergripande metoder; grammatisk metod, historisk-kritisk metod samt litterärkritisk metod. Den grammatiska metoden består av en semantisk analys för att klargöra de båda begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος samt för att belysa hur dessa begrepp används i Bibeln och vad de kan ha för olika betydelser och användningsområden. Genom den historisk-kritiska metoden undersöks texternas bakgrund, tillkomsttid samt författarskap. För att kunna besvara frågeställningen tas även hänsyn till textpassagernas kontexter. Texternas form och struktur, genre, tema och teologi kommer att undersökas genom den litterärkritiska metoden. I den litterärkritiska metoden är även en narratologisk analys inkluderad och den består av en schematisk uppställning över intrig, inledning, kris, vändpunkt, upplösning och slutsituation. Den narratologiska analysen avslutas med en komparation av de båda textpassagerna för att belysa deras likheter och olikheter.⁹

---

⁹ Hayes&Holladay, *Exegesis*. Marguerat&Borquin, *Bible Stories*.

2.4 Material

Det material som studeras i denna uppsats är Daniel 6:22 samt Apostlagärningarna 12:7-11. För texterna ur Daniel används *Biblia Hebraica Stuttgartensia* och för texterna ur Apostlagärningarna används *Novum Testamentum Graece* 28:e reviderade upplagan. När det kommer till översättningar av bibeltexter används *Bibel 2000* om inget annat anges.

2.5 Avgränsningar

Denna uppsats kommer inte utföra någon undersökning av alla texter där begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος förekommer, varken i Bibeln eller i andra samtida texter. För att kunna utföra en så genomarbetad analys som möjligt samt för att kunna behandla frågeställningen inom ramen för en kandidatuppsats kommer uppsatsen enbart att undersöka Daniel 6:22 i Gamla testamentet samt Apostlagärningarna 12:7-11 i Nya testamentet.

2.6 Disposition

Initialt kommer begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος att genomgå en semantisk analys. Därefter ges en bakgrund till Daniels bok samt en beskrivning av Daniel 6 som leder till en analys av Daniel 6:22. Detta följs av en redogörelse för bakgrunden till Apostlagärningarna, en beskrivning av Apostlaärningarna 12 samt en textanalys av Apostlagärningarna 12:7-11. Därefter görs en komparativ analys av de båda texterna samt en sammanfattande diskussion. Uppsatsen avslutas med en redogörelse för studiens resultat.

2.7 Centrala begrepp

Centrala begrepp är de ord på hebreiska och grekiska som i översättningar benämns 'ängel'. Eftersom ängel är det begrepp som används i svenska översättningar så kommer detta att användas även i uppsatsen. Översättningen 'budbärare', som förekommer i både hebreiska och grekiska lexikon, kommer inte att användas eftersom det snarast beskriver en funktion. Med ängel avses de gestalter som översätts מַלְאָכִים och ἄγγελος i de utvalda textpassagerna. Ängel kan allmänt sett ge associationer till vitklädda, bevingade ljusvarelser, men det är inte klart från de texter som undersöks i uppsatsen vad begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος vill beskriva.

När begreppet 'författare' används är det med en medvetenhet om att författarskapet ofta är svårt att fastställa. För enkelhetens skull kommer ändå begreppet författare att användas i denna uppsats för att beteckna både de eventuella författare och redaktörer som bidragit till texternas slutgiltiga form.

2.8 Forskningsöversikt

Trots att det finns mycket forskning om både Daniel och Apostlagärningarna, samt om änglar, så har det inte i tidigare forskning genomförts någon jämförelse mellan Daniel 6 och Apostlagärningarna 12. Därmed finns det inte heller någon tidigare forskning som jämför vad dessa texters författare berättar om de fenomen som i texterna kallas änglar. Däremot finns det en del kommentarlitteratur där fenomenen och dessa textavsnitt diskuteras. Nedan kommer först forskning kring Daniel 6 att redovisas och detta följs av forskning om Apostlagärningarna 12.

John J. Collins menar, i sin Danielskommentar från 1993, att Daniel 6 har störst likhet med Daniel 3 där det berättas om Daniels tre vänner som kastas i den brinnande ugnen. Båda dessa berättelser följer samma mönster av vanära och sedan återupprättelse. Vidare menar Collins att syftet med de båda berättelserna är erkännandet av Daniels Gud som sker i slutet av berättelserna genom kungarnas tillkännagivanden.¹⁰ Den judiske hjälten vägrar i Daniel 6, på samma sätt som ynglingarna i Daniel 3, att bryta mot sina religiösa plikter. I båda berättelserna förefaller en ängel komma till undsättning. Collins menar att dessa två berättelser i Daniel utmärker sig, från exempelvis berättelsen om Ester, eftersom de har ett religiöst spörsmål. I de båda berättelserna i Daniel finns det en vädjan till det mirakulösa och övernaturliga och detta, menar åtminstone Collins, särskiljer dessa berättelser från andra.¹¹ Till skillnad från Daniel 3 så är konspirationen i Daniel 6 mycket tydligt uttalad. Även samspelet mellan den judiske hjälten och kungen skiljer sig åt. Collins menar att konfrontationen mellan de tre ynglingarna och kungen i Daniel 3 gör det möjligt för dem att bekänna sin tro.¹² I Daniel 6 sker aldrig någon sådan konfrontation men istället uttrycker kungen en övertygelse om att Daniels Gud kan rädda honom. Collins menar att Daniels tillit när han står inför döden uttrycks i tysthet, genom hans handlingar. Daniels enda tal sker i vers

---

¹⁰ Collins, *Daniel*, 273.

¹¹ Collins, *Daniel*, 272.

¹² Collins, *Daniel*, 272.

22 när han återfunnits vid liv.¹³ Collins menar att Daniel 6, i senare tradition, har fungerat som ett exempel på martyrskap och hoppet om räddning från döden.¹⁴

C.K Barrett menar, i sin kommentar från 1994, att kung Nebukadnessar i Daniel 3 deklarerar att Gud sänt sin ängel för att rädda männen ur den brinnande ugnen.¹⁵ Här kan man se likheter med Daniel 6 där kung Dareios hyllar Daniels gud och bekräftar att han sänt sin ängel för att rädda Daniel.

Zdranko Stefanovic menar, i sin kommentar från 2007, att begreppet מַלְאָכִים i Daniel 6:22 ska förstås som 'budbärare' snarare än ängel. Fenomenet förstås i textens kontext, menar åtminstone Stefanovic, som en himmelsk eller gudomlig budbärare.¹⁶ Enligt Stefanovic betyder det hebreiska och arameiska begreppet מַלְאָכִים primärt 'budbärare' och detta beskriver någon som är sänd att utföra en särskild uppgift. I denna uppgift ingår att skydda de trogna. I Exodus 3 beskrivs personen som uppenbarar sig i den brinnande busken för Moses som 'Herrens budbärare' men också som 'Gud' och även som 'Herren'. Dessa tre termer används inbördes utbytbara i passagen.¹⁷ Stefanovic menar också att begreppet מַלְאָכִים används, i flertalet passager i Bibeln, som utbytbart med begreppen 'Gud' och 'Yahweh'. Därför är det svårt att separera Herrens ängel ifrån Herren själv.¹⁸ Enligt Stefanovic är det därför svårt att avgöra om det är Gud själv eller hans budbärare som stänger lejonens gap i Daniel 6.¹⁹

William J. Larkin menar, i sin kommentar från 1995 över Apostlagärningarna, att Petrus vänner tror att det är hans skyddsängel som bankar på porten och, enligt deras judiska tradition, skulle ha övertagit Petrus attribut. Enligt Larkin förväntade sig vännerna att skyddsängeln komma för att antingen lämna goda nyheter eller för att deklarerat Petrus död.²⁰

Även Crispin H.T. Fletcher-Louis tar i sin monografi *Angels, Christology and Soteriology*, från 1997, upp ämnet om änglar och stadiet efter döden. Han menar att de tidiga kristna trodde att de som dött var nära sammankopplade med änglarna och att denna uppfattning grundas redan i Gamla Testamentet.²¹ Fletcher-Louis hävdar att det i Apostlagärningarna

---

¹³ Collins, *Daniel*, 272.

¹⁴ Collins, *Daniel*, 273.

¹⁵ Barrett, *Acts*, 582. Se Daniel 3:28.

¹⁶ Stefanovic, *Daniel*, 141.

¹⁷ Stefanovic, *Daniel*, 223. Se Ps 34:7; Jes 37:36; Matt 28:2.

¹⁸ Stefanovic, *Daniel*, 141. Se Gen 16:7-13; 21:17-19; 22:11; 31:11-13. Exod 3:1-7; Dom 2:1-5.

¹⁹ Stefanovic, *Daniel*, 223.

²⁰ Larkin, *Acts*, 185.

²¹ Fletcher-Louis, *Angels*, 8.

12:13-15 antas att den dödliges skyddsängel besitter samma karakteristiska fysiska drag som den dödlige. Petrus skyddsängel förmodas ha samma röst som Petrus själv.²² Fletcher-Louis menar att detta efter-döden-tillstånd länge har varit känt inom judisk apokalyptik, samt inom forskning om mystik, och att man där lyfter fram vad som menas vara fenomenet att människor kan uppnå en änglalik existens.²³

Enligt Fletcher-Louis finns det i Apostlagärningarna 21 stycken referenser till änglar och enligt judisk tradition uppehöll sig änglar i templet och de som gick in där kunde eventuellt förväntas bevittna detta. Vidare menar Fletcher-Louis att det tydligaste nytestamentliga exemplet på en dödlig som liknar en ängel återfinns i Apostlagärningarna 6:15 där det berättas om att Stefanos ansikte liknar en ängels.²⁴

Hannah menar, i sin kommentar från 2007, att Apostlagärningarna 12:15 är en text som tydligt refererar till skyddsänglar.²⁵ Efter Petrus nattliga flykt från fängelset beger han sig till huset i Jerusalem där församlingen samlats för att be för hans frisläppning. En tjänarflicka känner igen Petrus röst men släpper inte in honom. Istället springer hon in i huset och berättar för de andra att Petrus står utanför. När flickan står på sig, trots församlingens misstrogenhet, så drar de slutsatsen att det måste vara Petrus ängel. Detta, menar Hannah, skulle kunna tolkas som att det författaren refererade till antingen är Petrus skyddsängel, som står utanför huset, eller att det är Petrus själv i ett efter-döden-tillstånd; alltså hans själ eller ande. När man jämför Apostlagärningarna 12:15 med Apostlagärningarna 23:8-9 där fariséerna och saddukéerna grälar om det finns någon uppståndelse eller några änglar samt om en ängel möjligen har talat till eller sänt Paulus, samt Markus 12:25 där saddukéerna ställer frågor till Jesus om uppståndelsen och Jesus svarar att de som uppstått är som änglar i himlen, så kan det vara givande att fundera på en jämförelse mellan det här efter-döden-tillståndet och en änglalik existens, menar åtminstone Hannah.²⁶

Att Stefanovic förstår begreppet מַלְאָכִים som budbärare snarare än ängel är problematiskt eftersom begreppet budbärare ger associationer till en funktion eller en uppgift medan begreppet ängel istället snarast kan associera till en natur. Att översätta מַלְאָכִים till budbärare istället för till ängel kan begränsa förståelsen av de varelser som hänvisas till. Budbärare

---

²² Fletcher-Louis, *Angels*, 30.

²³ Fletcher-Louis, *Angels*, 12.

²⁴ Fletcher-Louis, *Angels*, 30. Se Luk 1:21-22; Apg 6:15.

²⁵ Hannah, "Guardian", 430.

²⁶ Hannah, "Guardian", 431.

förefaller vara en av många möjliga funktioner, förståelser och översättningar av begreppet מַלְאָכִים. I de textpassager som undersöks i denna uppsats förefaller änglarna ha andra funktioner än budbärare och i så fall är den översättningen bristfällig.

Det är mindre problematiskt att hålla med Stefanovic om att begreppet מַלְאָכִים används som utbytbart med begreppen 'Gud' och 'Yahweh' i Bibeln. I slutet av Daniel 6 proklamerar kung Dareios att Daniels Gud har räddat honom från lejonen. Ängeln som Daniel själv nämner i vers 22 nämns dock inte av Dareios. I Apostlagärningarna 12:11 säger Petrus först att Herren har skickat sin ängel för att rädda honom. Senare, i vers 17, när Petrus berättar för sina vänner vad som hänt nämner han ingenting om denne ängel. Istället säger han att Herren har fört honom ut ur fängelset. Vid båda dessa proklamationer ges alltså äran till Gud trots att huvudpersonerna tidigare uppgett att de räddats av en ängel.

Både Fletcher-Louis och Hannah menar att det finns en koppling mellan de människor som dött och änglar. Larkin menar att den judiska traditionen innebär att Petrus vänner inte tror att det är Petrus själv som står utanför porten. De tror att det är hans skyddsängel. Det verkar alltså som om att Petrus vänner hade blivit mindre förvånade över att stöta på en ängel än Petrus själv. Det är intressant att änglarnas insatser, i både Daniel 6 och Apostlagärningarna 12, inte verkar varken förvåna eller ifrågasättas. I båda textpassagerna konstateras det att en ängel gripit in, men detta ingripande förklaras inte närmare. Detta borde rimligen bero på att tron på änglars existens var en självklarhet. Att änglar fanns, och att de kunde ta över fysiska attribut från människor som dött, skulle i så fall kunna ha varit en vanlig uppfattning bland judar och tidiga kristna.

3 Änglar i GT och NT

Enligt Lockyer så beskrivs det inte i Bibeln med en entydig bild hur de fenomen som benämns änglar utför olika uppgifter. Det beskrivs inte heller med någon entydig bild hur de uppenbarar sig. De kan uppenbara sig på flertalet olika sätt och de kan även uppvisa en stor likhet med människor. För Moses uppenbarar sig en ängel i en brinnande buske och 'Herrens ängel' ledde Israels folk genom öknen i en molnpelare.²⁷ Mottagaren i mötet med dessa varelser kan tveka inför om hen verkligen skådat en ängel eller helt enkelt en vanlig människa. Mottagaren kan även tveka inför om hen mött ett sådant fenomen som kallas ängel

---

²⁷ Lockyer, *Angels*, 5. Se Gen 18:1; 19:1-2; 32:23-32. Exod 3:2; 14:19.

eller om det bara var en vision. Enligt Lockyer fokuserar författarna och redaktörerna till de bibliska skrifterna på effekterna och konsekvenserna av dessa varelsers närvaro snarare än på deras natur och essens.²⁸ Vidare menar Lockyer att författarna och redaktörerna är noggranna med att änglarna placeras på sin rätta plats i den skapade ordningen och att de inte förväxlas med Gud. Dessa varelser som kallas änglar är gudomliga ambassadörer som medlar mellan Gud och människor, men de ska inte förväxlas med Gud då de inte är eviga utan skapade och liksom allt skapat så är även änglar kapabla att göra misstag, påpekar Lockyer.²⁹

Enligt Fletcher-Louis så finns det i Gamla Testamentet, i de texter som är äldre än Daniel, i princip bara en ängel; 'Herrens ängel' och denne varelse verkar vara Guds synliga personlighet. Enligt Daniels texter blir flertalet änglar särskilda från 'Herrens ängel' och får egna individuella namn. Men förhållandet mellan dessa änglar och Gud ska inte begränsas till enbart ett funktionellt sådant menar Fletcher-Louis. I dessa änglars identitet bär de något av Guds närvaro; de har en essens av Gud i sig. Men Fletcher-Louis anser att 'Herrens ängel' utmärker sig.³⁰ Longenecker menar att uttrycket 'Herrens ängel' härrör från LXX och signifierar Gud själv och hans handlingar med människor.³¹

Fletcher-Louis menar att det är möjligt att författaren till Lukasevangeliet och Apostlagärningarna, när hen refererar till förekomsten av ἄγγελος κύριος/θεός ('Herrens/Guds ängel'), var medveten om att en sådan varelse inte enbart utförde ett uppdrag utan även besatt en del av identiteten hos κύριος/θεός ('Herren/Gud') som denne representerade. Därför är det föga förvånande att när det gäller vägledning i avgörande stunder så verkar författaren till NT-texten inte riktigt vara på det klara med distinktionen mellan vägledning från Herren och från en ängel, menar Fletcher-Louis.³² Fletcher-Louis påpekar även att Jesus, i Apostlagärningarna, är starkt förknippad med den judiske trons Gud (θεός). Jesus benämns regelbundet som ὁ κύριος ('Herre') i Apostlagärningarna och i de texter där begreppet ἄγγελος κύριος ('Herrens ängel') förekommer är frasen tvetydig och skulle kunna referera till den uppståndne Kristus' ängel eller till Gud.³³

---

²⁸ Lockyer, *Angels*, 8. Se Gen 19:1.

²⁹ Lockyer, *Angels*, 9. Se Job 4:18; Ps 78:49.

³⁰ Fletcher-Louis, *Angels*, 51.

³¹ Longenecker, *Luke-Acts*, 900. Se Luk 1:11; 2:9; Apg 8:26.

³² Fletcher-Louis, *Angels*, 51. Se Luk 8:26; 9:10-16; 10:3-6; 18:18; 22:17-21.

³³ Fletcher-Louis, *Angels*, 51.

Enligt Matthias Köckert har de fenomen, som vanligen kallas ängel, sitt upphov i två olika uppfattningar som är förknippade med två olika uppgifter hos dessa väsen.³⁴ Enligt den första uppfattningen ses dessa väsen som budbärare, som har som uppgift att leverera ett konkret budskap till olika människor, och dessa budbärare uppenbarar sig endast på jorden. Budbäraren uppenbarar sig till en början som en vanlig människa och det är innehållet i budskapet som avslöjar att hen är av ett annat slag. Termen 'budbärare' understryker hans funktion oberoende av vem som är sändare och varelsen pendlar därför mellan en himmelsk och jordisk varelse. Endast kopplingen mellan begreppen 'Guds budbärare' och 'YHWH (Herrens) budbärare' understryker, åtminstone för läsaren, att det handlar om ett himmelskt väsen. Eftersom budbärarens budskap först och främst är ett budskap från Herren, så talar budbäraren istället för den som bemyndigade honom/henne. Budbärarens 'jag' kan inte längre skiljas från Guds 'jag'. Till skillnad från åhöraren är det svårt för personen som mottager budskapet att till en början förstå om den mött en människa eller en ängel.

Enligt Köckert består den andra uppfattningen av att änglar förstås som himmelska väsen, vilka omger Gud, som beskrivs som en kung med sitt hov. Dessa varelser tjänar Gud och uppträder nästan uteslutande i den himmelska sfären. Mötet mellan dessa väsen och människor sker i visioner eller drömmar och därför ifrågasätts inte deras ursprung på samma sätt som 'Guds budbärare'. Vid de tillfällen då dessa himmelska väsen talar så förklarar de helt enkelt drömmen eller visionen för mottagaren och på det sättet skiljer de sig från Guds budbärare och deras budskap. Eftersom dessa varelser inte sänds till människor för att leverera ett budskap så kallas de inte heller budbärare.³⁵

4 Begreppen מַלְאָכִים och ἄγγελος

4.1 מַלְאָכִים

Enligt BDB betyder מַלְאָכִים budbärare.³⁶ Detta begrepp förekommer, enligt Blueletter Bible, 213 gånger i 196 verser.³⁷ Dessa budbärare kan, enligt BDB, vara av olika slag; (a) en som är sänd med ett budskap, (b) en profet, (c) en präst, (d) en budbärare från Gud som tolkar och

³⁴ Köckert, "Divine", 53.

³⁵ Köckert, "Divine", 53.

³⁶ BDB, "מַלְאָכִים", 521.

³⁷ "מַלְאָכִים", <https://www.blueletterbible.org/lang/Lexicon/lexicon.cfm?strongs=H4397&t=KJV>, 20160324 kl10:18.

deklarerar vad som är rätt, (e) ondskans och dödens budbärare.³⁸ BDB anger även att מַלְאָךְ kan betyda ängel som då kan förstås som (1) en Guds budbärare som står inför Gud dock inte utan fel, (2) sänd till en profet, (3) vis, överlägsen och mäktig (4) ödeläggande efter Yahwehs dom. Dessa änglar kan även vara teofaniska men detta förekommer inte i D eller P.³⁹

Enligt BDB sände ledare, enligt Gamla testamentets texter, ständigt budbärare (מַלְאָכִים) på affärs- eller diplomatresor och dessa mänskliga budbärare var likställda med sin avsändare. Men även Gud kunde skicka prästliga eller profetiska budbärare och det var inte alltid enkelt att skilja mellan mänskliga budbärare och budbärare i änglaform.⁴⁰ Änglar tjänar även, enligt BDB, som budbärare av visioner och uppenbarelsen. Mest anmärkningsvärd är Herrens ängel (יְהוָה מַלְאָךְ). Liksom de mänskliga budbärarna talar i sin sändares namn talar Herrens ängel i Guds namn och uppenbarar sig emellanåt som Yahweh själv. Av de tre män som uppenbarar sig för Abraham och Sara talar den ene i Yahwehs namn (יְהוָה מַלְאָךְ), medan de andra två kallas מַלְאָכִים. Manoachs fru beskriver att den 'gudsman' (אִישׁ אֱלֹהִים) hon träffar ser ut som en Guds ängel (יְהוָה מַלְאָךְ) men Manoach inser senare att det i själva verket är Herrens ängel, som är nära förknippad med Gud själv. Även om det kan tyckas anakronistiskt att tala om Herrens ängel som en hypostas av Gud så är denne ängel en symbol för gudomlig verksamhet och myndighet.⁴¹ Enligt BDB är Herrens ängel dessutom bidragande i flera textpassager i Gamla testamentet till att Guds folk räddas. Änglar kan även hota människor, som i Gamla testamentets texter framställs som ondskefulla, med förstörelse och död.⁴²

4.2 ἄγγελος

Enligt Blueletter Bible förekommer begreppet ἄγγελος 186 gånger i 181 verser.⁴³ Enligt BDAG kan begreppet ἄγγελος ha flertalet olika betydelser. (I) en mänsklig budbärare som agerar som sändebud för antingen människor eller Gud. (II) ängel; en transcendent kraft som utför olika uppdrag eller uppgifter. Deras boning är himlen och de återvänder till himlen efter att de genomfört sitt uppdrag på jorden. De uppenbaras i ett strålände ljus eller i en vit

³⁸ BDB, "מַלְאָךְ", 521. Se Gen 32:4; Jes 42:19; Mal 2:7; Ords 16:4.

³⁹ BDB "מַלְאָךְ", 521. Se Job 4:18; 1 Kung 13:18; 1 Sam 29:9; 2 Sam 14:17-20; 24:16-17. Gen 21:17; Ex 14:19.

⁴⁰ Noll, "מַלְאָךְ", 941. Se Gen 32:3-6; Dom 11:13; 1 Kung 20:2-40; Mal 2:7; 3:1; 13:20. Hag 1:13.

⁴¹ Noll, "מַלְאָךְ", 942. Se Gen 16:7-14; 18:22; Dan 12:5; Dom 13:6.

⁴² Noll, "מַלְאָךְ", 942. Se Ex 14:19; 23:20; Jos 2:1-4; Ex 12:23; Ps 78:49; Ords 16:14.

⁴³ "ἄγγελος", <https://www.blueletterbible.org/lang/lexicon/lexicon.cfm?Strong's=G32&t=KJV>, 20160324, kl 10:25.

klädnad. De uppträder som beskyddare åt individer, de för de välsignade döda in i himmelen, de gläds åt en syndares ånger. De är underordnade Kristus. Änglar kan även förefalla vara onda.⁴⁴

Mattias Köckert menar att både begreppet מַלְאָכִים i Gamla testamentet samt begreppet ἄγγελος i Nya testamentet, används för att beskriva himmelska och jordiska budbärare. Dessa budbärare beskrivs i både Gamla och Nya testamentet, enligt Köckert, generellt som en man. När denne man identifieras som en ängel har han med största sannolikhet redan försvunnit och mottagaren av budskapet identifierar då vanligen ängeln med YHWH.⁴⁵

Enligt Lockyer betyder begreppet ängel, både i Gamla och Nya testamentet, budbärare. Detta begrepp beskriver inte en natur utan snarare en funktion eller uppgift; den berättar vad änglar gör snarare än vad de är.⁴⁶ Lockyer menar att dessa änglar i Bibeln har en existens, och gemenskap, med det gudomliga och de presenteras och diskuteras enbart i relation till sin uppgift som plikttrogna tjänare till den härskande guden. Vidare påpekar Lockyer att dessa änglars uppgifter är många och varierande, men att de oftast är av det assisterande slaget. Enligt Lockyer kan man väldigt förenklat säga att dessa änglar gör det som Gud befäller dem att göra. De uppträder som hjälpare och beskyddare för människor i svårigheter, för att förkunna nyheter, som förmedlare av Guds uppenbarelser och som guider och beskyddare. Deras uppgifter skulle kunna sammanfattas som i Hebreerbrevet 1:14, ”andar i Guds tjänst”, menar åtminstone Lockyer.⁴⁷

5 Daniel

För att förstå passagen i Daniel 6 kommer först den historiska kontexten att beskrivas. Därefter undersöks textens genre, tema och teologi. Detta följs av ett kort återberättande av textpassagen, en undersökning av textens struktur samt en narratologisk analys.

---

⁴⁴ BDAG, ”ἄγγελος”, 8-9. Se Luk 9:52; Matt 1:20; 2:13; 4:11; 11:10; 13:41; 18:10; 24:36; 25:41. Apg 5:19; 7:30; 12:15. Luk 2:9; 4:10; 7:27; 15:10; 16:22. 2 Kor 11:14; 12:7; 1 Pet 3:22; Upp 12:9.

⁴⁵ Köckert, ”Divine”, 51-52.

⁴⁶ Lockyer, *Angels*, 3.

⁴⁷ Lockyer, *Angels*, 4.

5.1 Historisk bakgrund och datering

Det är allmänt vedertaget i forskningen idag att den slutliga formen för Daniels bok är möjlig att datera utifrån en utsaga i kapitel 11 där det sägs att Antiochos IV Epifanes kommer att dö i Israel. I själva verket dör han i Persien år 164. Alltså stämmer inte profetian om hans död överens med det kända historiska förloppet och det innebär att boken måste ha sammanställts senast 164 f.Kr (innan beskedet om Antiochos död nått Israel). Berättelserna i kapitel 1-6 verkar inte ha tillkommit i krigstider och därför bör de ha formats under 200-talet f.Kr. Förekomsten av både persiska och grekiska låneord, samt att det hebreiska språket uppträder i en sen form (liksom hebreiskan i Predikaren), stöder denna datering. Det arameiska språket i boken (Daniel 2:4b-7:28) är svårare att datera eftersom det förekommer i en form som var standardiserad från 400-talet f.Kr fram till 200-talet f.Kr.⁴⁸

P.R. Davies menar att Daniel har en lång och komplex historia.⁴⁹ Davies menar även att visionerna i Daniels bok härrör från 200-talet f.Kr, men han hävdar även att berättelserna i boken kan vara mycket äldre än så. Berättelserna i kapitel 2-6 framställer främmande kungar som dåraktiga kungar, vilka slutligen låter sig övertygas, medan judarna tilldelas höga befattningar. Berättelsernas klimax är oftast att kungen lär sig sin läxa.⁵⁰

Även Collins menar att de berättande passagerna i Daniel är äldre än de passager som handlar om visioner. Han menar att Daniel 3:31-6:29 kan dateras så långt tillbaks som till antingen tredje eller fjärde århundrandet f.Kr.⁵¹ Berättelserna kan ha sitt ursprung i sent persiskt kungadöme eller under 300-talet f.Kr, men det saknas specifika bevis för att med säkerhet datera texten, menar Collins.⁵² I berättelsen i Daniel 6 finns några autentiska historiska detaljer, såsom Darius upprättande av satraper, men Collins menar att författaren inte visar något större intresse av varken historisk noggrannhet eller sannolikhet. Syftet är snarare att framställa teologiska övertygelser såsom Daniels Guds allsmäktighet.⁵³

Dateringen av berättelserna i Daniel är som synes svår. Föreslagna dateringar ovan sträcker sig från 300 – 400 talet f.Kr och så långt fram som till år 164 f.Kr. Både Davies och Collins hävdar dock att berättelserna tillkommit före 200-talet f.Kr. Dateringen är intressant för denna undersökning eftersom den kan ge en fingervisning om hur lång tid som förflutit mellan att

---

⁴⁸ Viberg, "Profetskrifterna", 158.

⁴⁹ Davies, "Daniel", 564.

⁵⁰ Davies, "Daniel", 564.

⁵¹ Collins, *Daniel*, 37.

⁵² Collins, *Daniel*, 273.

⁵³ Collins, *Daniel*, 273.

Daniel 6 och Apostlagärningarna 12 författades. En intressant fråga är om änglarna framställs på samma sätt runt år 300 f.Kr som ca år 100 e.Kr eller om en utveckling skett.

5.2 Genre, tema och teologi

Viberg menar att texten i Daniel består av två delar. Den första delen innehåller sex berättelser om Daniel och hans vänner i Babylon kring slutet av 600-talet och början av 500-talet. Dessa berättelser är uppbyggliga till sin karaktär och de visar på att människans judiska tro räddar dem när de hamnar i olika mer eller mindre komplicerade situationer.⁵⁴ Den andra delen berättar om en serie syner som Daniel har. Temat är fortfarande att framgång når dem som är trogna sin judiska tro, enligt Viberg.⁵⁵ Vidare menar Viberg att texten i Daniel i huvudsak består av två genrer. Kapitel 1-6 är en slags heroisk uppbyggelselitteratur medan kapitel 7-12 är Gamla testamentets tydligaste exempel på apokalyptik.⁵⁶ Viberg anser också att det i Daniel betonas att det är högst värdefullt att vara trogen sin judiska tradition när andra jordiska makter vill att det judiska folket ska anpassa sig till rådande kultur och religion.⁵⁷

Enligt Collins reflekterar berättelserna i Daniel en situation där judarnas liv i diaspora i huvudsak var tillfredsställande, samt att judarnas problem i dessa berättelser främst berodde på rivalitet och avund, men detta kommer oftast inte från den högsta auktoriteten, kungen.⁵⁸ Fletcher-Louis menar att de sex första kapitlen i Daniel gång på gång tar upp temat om människans anspråk på högre position, en position som hotar den judiske guden.⁵⁹ I Daniel 6 blir det tydligt hur Daniels rivaler vill klättra i rang på Daniels bekostnad och konsekvenserna av detta är förödande.

Även Davies anser att texten i Daniel består av två genrer; berättande texter (kapitel 2-6) samt texter om visioner (kapitel 7-12). Den narrativa delen berättas i tredje person och texterna som handlar om visioner berättas i första person med Daniel som talare.⁶⁰ Kapitel 1, 3 och 6 utgörs av berättelser om en eller flera hjältar som på mirakulösa sätt räddas eller beskyddas. Berättelserna handlar således om befrielse. Kapitel 2, 4 och 5 fokuserar istället på en hjälte som har en anmärkningsvärd förmåga att tolka förbryllande tecken, och som kan uppenbara

---

⁵⁴ Viberg, "Profetskrifterna", 157.

⁵⁵ Viberg, "Profetskrifterna", 157.

⁵⁶ Viberg, "Profetskrifterna", 158.

⁵⁷ Viberg, "Profetskrifterna", 159.

⁵⁸ Collins, *Daniel*, 273.

⁵⁹ Fletcher-Louis, *Angels*, 11.

⁶⁰ Davies, "Daniel", 563.

sig genom exempelvis skrift på en vägg eller i en dröm. Dessa två genrer tillsammans lyfter fram ett gemensamt tema; att Daniels Gud är allsmäktig, påpekar Davies. Vidare menar Davies att denne Gud, enligt texterna, kontrollerar historien, tillsätter och avsätter makthavare och undervisar dem om att deras suveränitet är begränsad. Daniels Gud räddar även sitt folk från jordiska makthavare. Dessa berättelser, som handlar om en vis hovman och hans framgångar inför sina rivaler, är en välkänd genre som även återfinns på andra ställen i Bibeln (exempelvis i berättelserna om Ester och Josef).⁶¹

Stefanovic anser att författarens poäng i Daniels texter inte är att Gud alltid räddar sina trogna när de utsätts för prövning. Poängen är snarare att efter att ha utsatts för prövning och Guds tystnad så förefaller Gud ibland manifesteras sin befriande närvaro till förmån för de trogna.⁶² Daniels sjätte kapitel är en redogörelse för Guds seger över världsliga makter menar Stefanovic.⁶³ Vidare anser Stefanovic att betydelsen av de berättande texterna i Daniel 2-6 är mycket stor; de är nödvändiga för att förstå budskapet i Daniels bok. Berättelserna ger den historiska och litterära bakgrunden till visionerna som sedan följer.⁶⁴ Vidare menar Stefanovic att dessa berättelser har sitt fokus på Gud och de demonstrerar hans räddning gentemot de trogna. Berättelserna beskriver Gud som den som skapar och upprätthåller liv och hälsa.⁶⁵ Enligt Stefanovic beskrivs Gud, i Daniels texter, som den som kan rädda sina trogna från fara och göra de stolta underdåniga.⁶⁶ Enligt Collins uppnår hjältarna i berättelserna i Daniels bok räddning, men inte utav egen eller andras klokhet utan genom gudomligt ingripande genom en ängel.⁶⁷ Vidare menar Collins att poängen med berättelserna är att demonstrera att den jude som litar på sin Gud är överlägsen de hedniska vise männen.⁶⁸

De två olika genrerna i Daniel lyfter fram ett gemensamt tema; att Daniels Gud är allsmäktig och att de jordiska makthavarnas suveränitet är begränsad. Detta tema är även tydligt i Daniel 6 där den som är trogen sin judiska tro når framgång och Daniels Gud, genom medverkan av en ängel, räddar honom från lejonens gap. Daniel 6 avviker inte, teologiskt, från resten av Daniels berättande texter. I likhet med de andra uppbyggande berättelserna i Daniels bok

---

⁶¹ Davies, "Daniel", 563.

⁶² Stefanovic, *Daniel*, 207.

⁶³ Stefanovic, *Daniel*, 208.

⁶⁴ Stefanovic, *Daniel*, 79.

⁶⁵ Stefanovic, *Daniel*, 78.

⁶⁶ Stefanovic, *Daniel*, 78.

⁶⁷ Collins, *Daniel*, 46.

⁶⁸ Collins, *Daniel*, 47.

framträder det i Daniel 6 ett tydligt tema och en klar teologi; världsliga makter kan inte rå på Gud och de som är honom trogen.

5.3 Daniel 6

Enligt texten i Daniel 6 hade kung Dareios beslutat att förordna satraper över hela riket. Collins menar att kung Dareios ska förstås som Dareios I (522-486 f.Kr). Dareios delade in perserriket i 20 satrapier, var och en med en satrap i ledningen.⁶⁹ Dessa satraper skulle ha tre ministrar ovanför sig och Daniel var en av dem. Kungen planerade att sätta Daniel i spetsen för hela riket eftersom han överglänste både satraper och ministrar med sin rika begåvning. Ministrarna och satraperna ville därför anklaga Daniel för något ämbetsbrott, men fann inget att beskylla honom för; Daniel var pålitlig. Då fick de idén om att anklaga honom för hans religion. De begav sig till kungen och bad honom utföra en kunglig förordning, som innebar att om någon inom de närmsta trettio dagarna bad en bön till någon annan än till kungen så skulle hen kastas i lejongropen. Kung Dareios utfärdade denna förordning som var oåterkallelig.

När Daniel fick höra talas om förordningen gick han hem och föll tre gånger om dagen på knä och bad till Gud. Ministrarna och satraperna fann Daniel bedjandes och begav sig då till kungen och hävdade att Daniel, eftersom han bad till sin Gud tre gånger varje dag, varken brydde sig om kungen eller hans påbud. När kungen fick höra detta gjorde det honom mycket ont; han försökte hela dagen komma på något sätt som han kunde rädda Daniel på. Vid solnedgången återvände männen till kungen för att påminna honom om att påbudet var oåterkalleligt och på kungens befallning hämtades Daniel och kastades i lejongropen. Man lade en sten över öppningen med kungens sigill på och kungen gick tillbaka till sitt palats. Han var bedrövad och kunde varken äta eller sova. I gryningen nästa morgon skyndade han till lejongropen.

Så här översätts den följande och centrala passagen i Daniel 6:20-22: ”Då han närmade sig gropen ropade han på Daniel med ängslan i rösten: ’Daniel, du den levande Gudens tjänare! Har den gud som du ständigt dyrkar kunnat rädda dig från lejon?’ Då hörde kungen Daniels röst: ’Konung, må du länge länge leva! Min Gud har sänt sin ängel. Han stängde till gapet på lejonerna och de gjorde mig ingen skada. Jag har befunnits vara oskyldig inför Gud, och jag har inte heller gjort något ont mot dig, konung.’”

---

⁶⁹ Collins, *Daniel*, 33.

Kungen blev mycket glad och befallde att Daniel skulle hämtas upp ur gropen. När Daniel kom upp var han helt oskadd; han hade litat på sin Gud. På kungens order hämtades de män som angett Daniel och de kastades ner i gropen tillsammans med sina hustrur och barn.

Collins menar att verdegällningen i Daniel 6 är passande; konspiratörerna hålls till fullo ansvariga för den misslyckade avrättningen och inbegripandet av fruar och barn följer den antika seden av gemensamt ansvar snarare än individuellt.⁷⁰ Lejonen slet ministrarna och satraperna i stycken innan de nått gropens botten. Efteråt lät kung Dareios utföra en skrivelse till alla nationer och alla språk där han befallde att Daniels gud skulle vördas: ”Han är den levande Guden, han som evligt förblir. Hans rike går aldrig under. Hans makt har inget slut. Han räddar och befriar, han gör tecken och under i himlen och på jorden: Daniel har han räddat från lejonen”.

Passagen avslutas med att det berättas om att Daniel hade stor framgång under hela Dareios regering, liksom under persern Kyros.

5.4 Struktur i Daniel 6

Enligt Collins kan Daniel 6 delas in i sex delar och för detta redovisas nedan.⁷¹ (1) 6:2-4.

Introduktion: Dessa verser förklarar berättelsens kontext samt bakgrunden till sammansvärjningen mot Daniel. (2) 6:5-10. *Konspirationen:* Satraperna tar initiativet medan kungen enbart reagerar. Konspirationen komplicerar sammansvärjningen. (3) 6:11-18. *Den fällande domen:* I vers 11 uppenbarar sig Daniel, för första gången, som agent. Därefter följer beskyllningen inför kungen. Till skillnad från Daniel 3 förekommer det i kapitel sex ingen rättegång eller dialog mellan den anklagade och kungen. Kapitel sex skiljer sig även från kapitel tre genom kungens agerande; i det sjätte kapitlet är kungen bedrövad och handlar högst motvilligt. Sektionen avslutas som den började; Daniel nämns. Sedan förseglas gropen. (4) 6:19-25. *Befrielsen:* Detta avsnitt berättas från kungens perspektiv. Han har svårt att sova och stiger upp i gryningen, tyngd av ångest. Hans fråga till Daniel lägger grunden för teologin i berättelsen (”Daniel, du den levande Gudens tjänare! Har den gud som du ständigt dyrkar kunnat rädda dig från lejonen?”). Klimax nås i vers 22 när Daniel beskriver den mirakulösa räddningen. Avsnittet avslutas med att anklagarna själva avrättas tillsammans med sina

---

⁷⁰ Collins, *Daniel*, 271.

⁷¹ Collins, *Daniel*, 262.

familjer.⁷² (5) 6:26-27. *Det kungliga tillkännagivandet*: Detta tillkännagivande liknar det i Daniel 3:31-33. Det summerar det teologiska i denna, och även de andra berättande texterna, i Daniel. (6) 6:28. *Avslutning*: Den sista meningen är en epilog som indikerar omfånget av Daniels karriär.⁷³

5.5 Narratologisk Analys

Intrig. Ministrarna och satraperna vill röja Daniel ur vägen och ber därför kung Dareios att utfärda en förordning som förbjuder folket att tillbe någon annan än honom.

Inledning. Förordningen utfärdas men det framgår inte av texten hur Daniel får reda på detta, men när han fick veta gick han, enligt texten, hem och bad. Ministrarna och satraperna berättade detta för kungen och påminde honom om att Daniel därmed skulle kastas i lejongropen. Kungen blev bedrövad och försökte finna en utväg att hjälpa Daniel men vid solnedgången gick männen än en gång till kungen och begärde att Daniel skulle straffas.

Kris. På kungens befallning hämtades Daniel och kastades i lejongropen. Det verkar som att det var viktigare för kungen att vara männen till lags än att följa sin magkänsla och skona Daniel. Daniels straff förefaller verkställas direkt utan något förhör eller någon dialog mellan kungen och Daniel. Det enda kungen säger till Daniel, enligt texten, är: ”Den gud som du ständigt dyrkar må rädda dig!”. Daniel befinner sig i lejongropen hela natten medan kungen våndas.

Vändpunkt. Vändpunkten sker när ängeln, enligt texten, stänger till lejonens gap.

Upplösning. På morgonen springer kungen dit och ropar efter Daniel som då svarar, att hans Gud har sänt sin ängel och stängt till gapet på lejonen. I sitt svar till kungen bekräftar Daniel att det är Guds ängel som har räddat honom. Övertvinnandet av krisen sker när Daniel släpps ut ur lejongropen.

Slutsituation. Konsekvenserna för ministrarna och satraperna blir fatala; de slängs ner i lejongropen för att möta döden. Kung Dareios utfärdar, enligt texten, en skrivelse att Daniels gud ska vördas. Han ger äran till Gud och talar om honom som en gud som räddar och befriar och att det är Gud som räddat Daniel från lejonen. Daniel fortsätter att vara framgångsrik under hela kung Dareios styre.

Den huvudsakliga dialogen, i berättelsen, förs mellan kungen och ministrarna och satraperna. Första gången som Daniel talar är när han bekräftar, för kungen, att han överlevt. Daniel,

---

⁷² Collins, *Daniel*, 271.

⁷³ Collins, *Daniel*, 262.

kung Dareios samt hans ministrar och satraper är aktörer i berättelsen. Eftersom det är ängeln, som enligt texten, räddar Daniel är även den en aktör som dessutom har en mycket avgörande roll.

6 Apostlagärningarna

På samma sätt som kontexten i Daniel 6 behöver undersökas för att förstå passagen där ängeln förekommer behöver även kontexten av Apostlagärningarna 12 förstås. Därför kommer först den historiska bakgrunden att beskrivas vilket följs av en undersökning av genre, tema och teologi. Därefter ges ett kort återberättande av textpassagen, en undersökning av dess struktur samt en narratologisk analys.

6.1 Historisk bakgrund, datering och författarskap

Enligt Mikael Winnige är det samma författare som skrivit Apostlagärningarna och Lukasevangeliet. Vem denna författare är menar Winnige förblir en gåta. Kyrkofadern Ireneus hävdade att Lukas var Paulus reskamrat och kompanjon, men Winnige menar att det är mycket som talar för att författaren inte hade något nära samarbete med Paulus; för det första skiljer sig teologin i Lukasevangeliet och Apostlagärningarna väsentligt från Paulus texter. För det andra stämmer flertalet av de historiska uppgifterna inte överens med de paulinska breven.⁷⁴ Vidare menar Winnige att Apostlagärningarna är skrivna kort efter Lukasevangeliet, ca år 90.⁷⁵ Enligt Barrett var Apostlagärningarna redan en välkänd text vid mitten av 100-talet och att den vid det laget hade använts en tid.⁷⁶

I inledningen av Lukasevangeliet (Luk 1:1-4) antyder författaren något om sig själv. Enligt Winnige är författaren beläst och väl insatt och ambitionen är att ge en historisk skildring av Jesus. Det är uppenbart att författaren hör hemma i ett sammanhang av kristen traditionsförmedling samt att hen är teolog. Författaren undviker semitiska begrepp och därför är det troligt att merparten av de tilltänkta läsarna var icke-judiska kristna.⁷⁷ Både Lukasevangeliet och Apostlagärningarna tillägnades, enligt texterna, Theofilos. Winnige

---

⁷⁴ Winnige, "Evangelierna", 217.

⁷⁵ Winnige, "Evangelierna", 223.

⁷⁶ Barrett, *Acts*, 48.

⁷⁷ Winnige, "Evangelierna", 217.

påpekar att denne Theofilos kan ha varit en förnäm sponsor eller beskyddare men det kan inte uteslutas att adressaten är fingerad.⁷⁸

Winninge anser att det i Apostlagärningarna finns en påtaglig distans till de händelser som skildras. Berättelsen slutar med Paulus förkunnelse av Guds rike i Rom, men det är tydligt att hans martyrdöd ligger i det förflutna.⁷⁹ Vidare menar Winninge att det lukanska dubbelverket i första hand är riktat till kristna och inte till romerska myndigheter. Paulus (som var en kristustroende jude) framställs som en god romersk medborgare.⁸⁰

Enligt Alexander Loveday är Apostlagärningarna unik eftersom den förenar evangelierna med epistlarna. Till skillnad från evangeliernas judiska värld i Palestina så berättar Apostlagärningarna om omvärlden, där judendomen var en minoritet.⁸¹

Fletcher-Louis anser att författaren har ett särskilt intresse för änglar. Han pekar på att författaren flitigt, och utan att skämmas, refererar till ἄγγελος. Eftersom detta begrepp, menar åtminstone Fletcher-Louis, är något som judarna har ett särskilt intresse för, så leder det till slutsatsen att författaren var mycket bekant med samtida judiska tankegångar.⁸² Vidare påpekar Fletcher-Louis att flertalet passager där änglar nämns i Nya Testamentet enbart kan förstås i en specifik judisk kontext.⁸³

Att datera Apostlagärningarna förefaller vara enklare än att datera Daniel. Apostlagärningarna skrevs ca år 90 och detta innebär att det är ca 300-400 år mellan författandet av de två passagerna som undersöks. Även om vem som är författare till Apostlagärningarna är höljt i dunkel så är forskare eniga om att hen var beläst och troligen teolog. Författaren verkar även ha varit bekant med judiska tankegångar. Daniel skrevs och redigerades förmodligen av och för judar, men med Apostlagärningarna var förutsättningarna annorlunda; den kristna tron spreds ut i världen där människor hade lite eller ingen förförståelse för varken den judiska eller kristna tron.

---

⁷⁸ Winninge, "Evangelierna", 218.

⁷⁹ Winninge, "Evangelierna", 218. Se Apg 20:25.

⁸⁰ Winninge, "Evangelierna och Apostlagärningarna", 219.

⁸¹ Loveday, "Acts", 1028.

⁸² Fletcher-Louis, *Angels*, 19-20. Se Luk 20:27-40; 24:36; Apg 23:8-9.

⁸³ Fletcher-Louis, *Angels*, 253.

6.2 Genre, tema och teologi

Enligt Winnige är de historiska ambitionerna samt de biografiska inslagen viktiga i det lukanska dubbelverket och många viktiga händelser förankras med hänvisningar till historien. Språket i Lukasevangeliet och Apostlagärningarna lämpar sig väl för samtida historieskrivning och den språkliga stilen är ett redskap i berättandet.⁸⁴ Loveday menar att Apostlagärningarna snarare är en biblisk historiografi än en hellenistisk; det teologiska ramverket som finns i Apostlagärningarna skiljer den från typisk hellenistisk historieskrivning eftersom grekiska historiker undvek religiösa tolkningar.⁸⁵

Apostlagärningarna beskriver de kristnas verksamhet i tre större delar. I den första huvuddelen beskrivs apostlarnas missionsverksamhet i Jerusalem (3:1-8:3). Den andra delen beskriver den vidare gruppen av lärjungar och deras missionsverksamhet i Samarien, Syrien och Judéen (8:4-12:25). I den sista delen är det Paulus och hans missionsverksamhet i Grekland, Mindre Asien och Rom som är i fokus.⁸⁶

De teologiska grundtankarna i Lukasevangeliet och Apostlagärningarna i stora drag är desamma.⁸⁷ Apostlagärningarna ger uttryck för övertygelsen att det glada budskapet även gäller icke-judar och kristendomens spridning från Jerusalem till Rom understryker detta.⁸⁸ Winnige menar att det är sannolikt att de första mottagarna av Apostlagärningarna kände till omständigheterna kring både Petrus och Paulus martyrdöd i Rom. Det är möjligt att budskapet är att varken förföljelse eller död kan påverka missionen och Guds rike.⁸⁹

Richard N. Longenecker anser att författaren till Lukasevangeliet skriver att syftet med författandet är ”så att ni ska veta...”. Theofilus, som tillägnas brevet, verkar ha varit en man som, enligt Longenecker, var mottaglig för evangeliet och dess budskap men som ändå hade en hel del frågor kring den kristna tron. Longenecker påpekar att Theophilus undrade över hur den kristna tron relaterade till Jesu verksamhet, till judar och hedningar samt till sanktioner av romersk lag.⁹⁰ Författaren försöker visa att kristendomen inte är något politiskt hot gentemot det romerska väldet, något som dess judiska motståndare hävdade, menar Longenecker.⁹¹ Romersk lag identifierade, av pragmatiska skäl, olika religioner som antingen legala eller

---

⁸⁴ Winnige, "Evangelierna", 219. Se Apg 11:28; 18:12.

⁸⁵ Loveday, "Acts", 1029.

⁸⁶ Winnige, "Evangelierna", 228.

⁸⁷ Winnige, "Evangelierna", 228-229.

⁸⁸ Winnige, "Evangelierna", 228-229.

⁸⁹ Winnige, "Evangelierna", 228.

⁹⁰ Longenecker, *Luke-Acts*, 676. Se Luk 1:4.

⁹¹ Longenecker, *Luke-Acts*, 678.

illegala och därmed förbjudna. De religioner som accepterades som lagliga hade varit dominerande i olika regioner och bland olika etniska grupper och kunde därför medverka till lugn och frid inom riket. De religioner som förbjöds var de som var i minoritet, de som tenderade att bryta lojaliteter och splittra folket, menar Longenecker.⁹² Enligt Longenecker var judendomen legal både inom Palestina och diasporan. Kristendomen däremot fick problem när den förflyttades ut från judendomen vidare ut i det romerska riket. De kristnas separata identitet hade hävdats genom missionen till Antiochia (Apostlagärningarna 11:26) och judar inom diasporan insisterade på att de kristna inte hade rätt till romerskt kejsarligt beskydd eftersom de var sekteristiska, skriver Longenecker.⁹³ Longenecker menar således att syftet med författandet till Apostlagärningarna var av ett apologetiskt slag. Författaren ville visa att kristendomen skulle accepteras som en legal religion.⁹⁴

Författaren till Apostlagärningarna verkar vilja visa att kristendomen inte utgör något hot mot det romerska väldet. Det är möjligt att författaren även vill visa att detta icke-hot går båda vägar och att det romerska rikets ledare inte heller utgör något hot mot de kristnas gud. Eftersom de första mottagarna till Apostlagärningarna förmodligen kände till Petrus och Paulus martyrdöd är det även möjligt att författarens budskap är att det inte finns något som kan hota varken Guds rike eller missionen; inte ens förföljelse eller död.

6.3 Apostlagärningarna 12

Enligt Barrett var Herodes (Julius) Agrippa I son till Aristobulus och barnbarn till Herodes den store. Han föddes år 10 f.Kr och så småningom blev han kung över ett stort område; bland annat regerade han över Judeen och Samarien. Trots sina grekiska och romerska intressen sågs han i Judeen som en god jude. Hans handlingar gentemot Jakob och Petrus förstås enklast i ljuset av detta; han ville utplåna denna kätterska sekt, påpekar Barrett.⁹⁵ Vidare anser Barrett att Jakobs halshuggning hade ett politiskt motiv och att Herodes såg de kristna som ett hot mot hans regim. De kristna var nu inte bara besvärliga; de utgjorde ett hot mot statens säkerhet.⁹⁶ Vers tre indikerar att författaren ansåg att Herodes till en början agerade på eget initiativ; det var först efter Jakobs död som han upptäckte att det behagade judarna. Vidare menar Barrett att författaren till Apostlagärningarna förmodligen såg Herodes som kyrkans

---

⁹² Longenecker, *Luke-Acts*, 678.

⁹³ Longenecker, *Luke-Acts*, 678.

⁹⁴ Longenecker, *Luke-Acts*, 678.

⁹⁵ Barrett, *Acts*, 573.

⁹⁶ Barrett, *Acts*, 574.

första hedniska motståndare och den miserabla avslutningen på hans liv var en passande varning för andra.⁹⁷ Barrett skriver att Herodes intention var att, efter påsk, avrätta Petrus offentligt inför folket. Att Petrus, i vers 6, ligger och sover mellan två vakter samt att det även står vakter utanför dörren förstärker bilden av säkerheten kring honom och således även storheten i hans befrielse, menar Barrett.⁹⁸

Enligt Longenecker var fångar vanligtvis fastkedjade till endast en vakt men på grund av Herodes intentioner fördubblades Petrus vakter. Vidare menar Longenecker att de kristna i Jerusalem mycket väl kände till Herodes planer; han hade ju redan fängslat och avrättat Jakob och varken Petrus eller hans vänner tvivlade på vilka Herodes intentioner var.⁹⁹ Även Longenecker menar att Herodes intention var att hålla någon slags allmän rättegång efter judarnas heliga dagar. I fängelset vaktades Petrus av fyra vakter, två av dem fastkedjade vid hans kropp samt ytterligare två vakter vid dörren. Herodes ville att Petrus fall skulle bli en offentlig varning och något av ett spektakel och han ville inte bli gjord till åtlöje på grund av en eventuell flykt menar Longenecker.¹⁰⁰ Hans avrättning skulle fungera avskräckande på Jesu efterföljare anser Longenecker.¹⁰¹

Den centrala passagen i Apostlagärningarna 12:7-11 översätts så här: ”Då stod där plötsligt en ängel från Herren, och ett ljussken fyllde rummet. Ängeln väckte Petrus med en stöt i sidan. ’Skynda dig upp’, sade han, och då föll kedjorna från Petrus händer. Ängeln fortsatte: ’Ta på dig bältet och sandalerna’. Petrus lydde, och ängeln sade: ’Svep om dig manteln och följ mig’. Petrus följde med honom ut, men han förstod inte att det var verkligt, det som skedde genom ängeln, utan trodde att det var en syn. De passerade en vaktpost och sedan en till och kom till järnporten som ledde ut till staden, och den öppnades för dem av sig själv. När de kom ut gick de gatan ner, och då försvann ängeln. Så snart Petrus hade sansat sig sade han: ’Nu vet jag verkligen att Herren har skickat sin ängel och räddat mig ur Herodes händer, undan allt som det judiska folket väntat sig’”.

När Petrus förstått hur allt hade gått till sökte han upp sina kristna vänner. Vännerna trodde först inte på att det verkligen var Petrus som var där, de sade till tjänsteflickan att hon var tokig när hon deklarerade att Petrus stod utanför dörren. När tjänsteflickan stod på sig sa vännerna: ”Det är hans ängel”. När de öppnade dörren häpnade de över att det verkligen var

---

⁹⁷ Barrett, *Acts*, 575.

⁹⁸ Barrett, *Acts*, 579.

⁹⁹ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

¹⁰⁰ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

¹⁰¹ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

Petrus som stod där utanför. Petrus gav tecken åt vännerna att vara tysta och så berättade han hur Herren hade fört honom ut ur fängelset. Han bad dem tala om det för Jakob och de andra bröderna och sedan gav han sig av. När morgonen kom blev det stor uppståndelse bland soldaterna eftersom Petrus var försvunnen. När Herodes skickade efter Petrus men inte fick tag i honom befälde han att vakterna skulle straffas.

Passagen avslutas med att det berättas om att invånarna i Tyros och Sidon hade dragit på sig Herodes vrede och de uppvaktade kungen och bad om fred. Herodes höll ett tal för folket och de ropade: ”Det är en gud som talar, inte en människa”. Men i samma ögonblick slog honom en ängel från Herren, för att han inte gav Gud äran, och han blev uppäten av maskar och dog. Guds ord fortsatte att sprida sig och tillväxa.

Den narrativa textpassagen i Apostlagärningarna 12 är den sista innan berättelserna om Paulus tar vid. Det är möjligt att det inte är någon slump att det just är denna passage som får avsluta redogörelsen om lärjungarnas missionsverksamhet. Berättelsen är laddad och resulterar i att Herodes misslyckas i sitt förmodade försök att avrätta Petrus.

6.4 Struktur i Apostlagärningarna 12

Enligt Barrett består Apostlagärningarna 12 av tre delar; (a) Jakobs död, (b) Petrus arrestering och flykt samt (c) Herodes öde och för detta redovisas nedan.

Jakobs avrättning var en av många attacker mot kyrkan. Förföljelser och död var en verklighet för den tidiga kyrkan. Jakobs död för tankarna till korset, men kanske ville författaren att händelsen istället skulle ses i ljuset av befrielse och räddning, menar Barrett.¹⁰² Vidare menar Barrett att det är möjligt att författaren ville att berättelsen om Jakob skulle fungera som en motvikt till Petrus mirakulösa flykt; hen ville förmodligen inte att läsaren skulle tro att sådana rymningar hände varje gång. Det är troligt att författaren såg en mening i Jakobs död och hade detta i åtanke när hen berättade om det, men det är knappast troligt att martyrskapet är påhittat för att få fram en poäng menar Barrett.¹⁰³ Berättelsens huvudsakliga fokus är på Petrus men även, sekundärt, på Herodes, enligt Barrett.¹⁰⁴

---

¹⁰² Barrett, "Acts", 569.

¹⁰³ Barrett, "Acts", 569.

¹⁰⁴ Barrett, "Acts", 569.

6.5 Narratologisk Analys

Intrig. I början av Apostlagärningarna 12 beskrivs hur Herodes förföljde de kristna och lät halshugga Jakob för att vinna judarnas gillande.

Inledning. Herodes lät, enligt texten, gripa Petrus.

Kris. Krisen inleds när Petrus sätts i fängelse. Det framgår inte av texten om han blir förhörd eller inte. Petrus vaktades av fyra vaktstyrkor för att efter påsken ställas inför folket. Natten innan Petrus skulle ställas inför rätta låg han och sov, bunden med kedjor mellan två vakter.

Vändpunkt. Då uppenbarade sig plötsligt, enligt texten, en ängel. Ett ljussken fyllde rummet och ängeln väckte Petrus med en stöt i sidan.

Upplösning. Ängeln sa till Petrus att skynda sig och då föll kedjorna av honom. Ängeln fortsatte att ge Petrus instruktioner och han följde efter ängeln ut. Dialogen, i Apostlagärningarna 12:7-11, förs således enbart mellan ängeln och Petrus. Vad det var som gjorde att Petrus och ängeln kunde gå ut ur fängelset utan att bli upptäckta av vakterna framgår inte av texten. Petrus förstod inte att det som skedde, enligt texten, var verkligt. De passerade två vaktposter och när de kom till järnporten som ledde ut till gatan öppnade den sig av sig själv, det framgår inte av texten om porten var låst eller inte. När de kom ut på gatan försvann ängeln och Petrus bekräftade vad han varit med om; Herren hade skickat sin ängel och räddat honom ur Herodes händer. När Petrus senare berättar för sina vänner vad som hänt säger han att Herren fört honom ut ur fängelset.

Slutsituation. Konsekvenserna för Petrus är således mycket positiva; han överlever. För Herodes går det, enligt texten, värre. Han låter förhöra och straffa vakterna och en tid senare låter han folket upphöja honom till en gud. I det ögonblicket slog en ängel från Herren, enligt texten, honom och han dog.

Den huvudsakliga dialogen i berättelsen sker mellan ängeln och Petrus. Men dialog sker även mellan Petrus och hans vänner när han berättar om den mirakulösa räddningen. Herodes, Petrus, vakterna och ängeln är aktörer i berättelsen. Ängeln blir vändpunkten i berättelsen och har således avgörande betydelse för slutresultatet.

7 Komparativ metod

Intrig. Det verkar som att både Daniel och Petrus stör 'friden' och ordningen eftersom de inte lyder sina mänskliga överhögheter. Istället för att dyrka kungarna så följer de och lyder, enligt texterna, den Gud som de tror på. Enligt texten i Daniel 6 är det inte kungen, utan ministrarna och satraperna, som smider planer för att röja Daniel ur vägen. I Apostlagärningarna 12 verkar det istället som att kungen handlar på eget initiativ när han fängslar Petrus.

Inledning. I Daniel 6 berättas det om flertalet aktörer; kung Dareios, hans ministrar och satraper, Daniel, lejonen och ängeln. Merparten av dialogerna sker mellan ministrarna och satraperna och kungen. Men dialog sker även mellan kungen och Daniel. Även i Apostlagärningarna 12 finns det en kung som aktör; kung Herodes. Utöver honom är även Petrus och hans vakter samt ängeln aktörer. Om det förekommer någon dialog mellan Herodes och Petrus framgår inte av texten. I både Daniel 6 samt Apostlagärningarna 12 berättas det om en kung men dessa båda kungar har dock helt skilda inställningar till huvudpersonerna. Dareios tycker mycket om Daniel medan Herodes vill röja Petrus ur vägen. Det förefaller som att kung Dareios låter straffa Daniel för att folket kräver det, dock gör han det högst motvilligt. Kung Herodes fängslar Petrus för att vinna judarnas gillande. Det framkommer dock inte om Herodes har något emot att arrestera Petrus eller inte. Medan Daniels straff verkställs utan fördröjning, han slängs ner i lejongropen samma natt, så sitter Petrus i fängelset medan han väntar på sin dom. I båda berättelserna är det natt när ängeln uppenbarar sig.

Kris. Krisen i Daniel 6 består av att han kastas i lejongropen. I Apostlagärningarna 12 består krisen av att Petrus först arresteras och sedan sätts i fängelse.

Vändpunkt. Vändpunkten i Daniel 6 sker när ängeln, enligt Daniels utsaga i texten, stängde till gapet på lejonen. I Apostlagärningarna 12 sker vändpunkten när ängeln uppenbarar sig i fängelset. Den dialog som beskrivs i Apostlagärningarna 12 är den där ängeln talar, och instruerar, Petrus. Händelserna består av att ängeln uppenbarar sig och väcker Petrus. Därefter talar ängeln till Petrus och ger honom instruktioner. Ängeln ledsagar sedan Petrus ut ur fängelset. Petrus verkar påverkad av ängeln närvaro på något sätt och så även vakterna eftersom de inte märker att Petrus försvunnit förrän på morgonen. Man kan konstatera att vändpunkten beskrivs mycket tydligare i Apostlagärningarna 12 än i Daniel 6.

Upplösning. I upplösningen övervinns krisen och i Daniel 6 sker detta när Daniel släpps upp ur lejongropen. I Apostlagärningarna 12 sker upplösningen när Petrus förs ut ur fängelset av ängeln.

Slutsituation. Ängeln är i Daniel 6 den aktör som räddar Daniel. Konsekvenserna av berättelsen är att Daniel och kung Dareios överlever medan ministrarna och satraperna straffas och dör. Kung Dareios bekräftar att Herren räddat Daniel samt att Daniels gud ska vördas. Konsekvenserna av berättelsen i Apostlagärningarna 12 är att Petrus överlever och att han bekräftar att Herren räddat honom. Petrus vakter straffas. Herodes tillåter sig själv att hyllas som en gud och han straffas med döden. Detta straff verkställs av en ängel, dock framgår det inte av texten om det är samme ängel som räddade Petrus eller en annan.

8 Diskussion

Kung Dareios verkar falla för frestelsen att bli upphöjd och tillbedjas. Trots detta är det inte han som blir bestraffad i slutet av kapitlet. Det är ministrarna och satraperna som försökte röja Daniel ur vägen som i slutet dör. Dareios framställs under hela Daniels sjätte kapitel som om han är välvilligt inställd till Daniel. Han ville inte, enligt texten, att Daniel skulle kastas ner i lejongropen. Det är möjligt att det är Dareios inställning till Daniels Gud som räddar honom. När kungen rusat till lejongropen i gryningen benämner han Daniel som 'den levande Gudens tjänare'. Hjälten i Daniel 6 uppnår räddning men inte utav egen eller andras klokhet utan genom gudomligt ingripande. I Daniel 6 sker detta ingripande genom en ängel. Poängen med berättelsen förefaller vara att demonstrera att den jude som litar på sin Gud är överlägsen de hedniska vise männen. Fokus i berättelsen är på Gud och på hans räddning av den trogne. Gud beskrivs som att han kan rädda sina trogna från fara och göra de stolta underdåniga. Daniels sjätte kapitel kan förstås som en redogörelse för Guds seger över världsliga makter.

I Daniel 6 lägger författaren tyngdpunkten på konsekvenserna av ängelns närvaro och inte på dess handlingar eller natur. Intressant nog så beskrivs den ängel som räddar Daniel inte alls i passagen. Daniel konstaterar kort och gott i vers 22 (detta är för övrigt enda gången Daniel talar i passagen) att Gud har sänt sin ängel som stängde till gapet på lejonen och att han därför befunnits vara oskyldig både inför Gud och inför kungen. Enligt Collins så visar Daniel 6:23 att Daniel, enligt texten, uppfattat episoden såsom en rättegång som utspelats som en svår prövning. Hans överlevnad tolkas som bevis på att han är skuldfri och att han inte varit illojal mot kungen.¹⁰⁵ Även Stefanovic menar att Daniel funnits oskyldig inför Gud. Han räddades eftersom han litade på sin Gud. Att han överlevde bevisar att han förblev trogen både

---

¹⁰⁵ Collins, *Daniel*, 271.

gentemot sin Gud och sin kung.¹⁰⁶ Författaren fokuserar inte på ängelns natur eller essens utan helt och hållet på konsekvenserna av ängelns närvaro. Daniel räddas från lejonens gap utan någon som helst egen ansträngning, vad det verkar.

Enligt Barrett har berättelsen i Apostlagärningarna 12 två huvudsakliga syften; Det första är att visa på Guds makt.¹⁰⁷ Detta syfte återfinns även i Daniel 6. Vidare menar Barrett att Herodes och judarna försökte utrota kyrkan men misslyckades; de hade ingen chans mot apostlarna och deras allians med Gud.¹⁰⁸ Det andra syftet är, menar Barrett, att visa på att allt vilar på Guds barmhärtiga initiativ, den här gången utförd av en ängel.¹⁰⁹ Även detta syfte återfinns i Daniel 6.

Petrus själv hjälper knappast till, menar Barrett, han sover och bidrar snarast genom att inte förstå eller misstro det som händer.¹¹⁰ Herodes tillät att folket upphöjde honom till en gud och som straff för detta dräps han, enligt Barrett. Vidare påpekar Barrett att Petrus, som var beredd att ta döden som straff för sin trofasthet, blev räddad medan Herodes, som framställde sig själv som en odödlig gud, dog en fruktansvärd död.¹¹¹ Barrett anser att när Herodes tillåter att han tillbes som en Gud begår han den mest fundamentala synden. Herodes tog själv emot den ära som han och folket skulle gett Gud och straffet blir omedelbart. En ängel från Herren, som påminner om den ängel som räddar Petrus i vers 7 (dock nödvändigtvis inte samme ängel), slår Herodes som blir uppäten av maskar och dör.¹¹²

Ängelns natur beskrivs inte heller i Apostlagärningarna 12, förutom att det står att ett ljussken fyllde rummet. Författaren anger inte varifrån detta ljus kommer. Det kan tyckas intressant om detta ljussken kommer från ängeln själv eller inte. Larkin menar att författaren inte heller beskriver vilken effekt detta ljus får, möjligen blir vakterna slagna medvetlösa av det. Eftersom vakterna blir så förvånade över att Petrus är försvunnen menar Larkin att ljuset möjligen påverkar dem på något sätt.¹¹³

Även om ängelns natur, i Apostlagärningarna 12, inte beskrivs så berättas det desto mer om dess handlingar. Först väcker den Petrus med en stöt i sidan. Larkin menar att det faktum att

---

¹⁰⁶ Stefanovic, *Daniel*, 224.

¹⁰⁷ Barrett, *Acts*, 569.

¹⁰⁸ Barrett, *Acts*, 569.

¹⁰⁹ Barrett, *Acts*, 569.

¹¹⁰ Barrett, *Acts*, 570.

¹¹¹ Barrett, *Acts*, 572.

¹¹² Barrett, *Acts*, 591.

¹¹³ Larkin, *Acts*, 183.

Petrus förmådde sova så hårt, trots hans omständigheter, pekar på hans fulla förtroende för Guds suveränitet.¹¹⁴ Sedan talar ängeln och säger till Petrus att skynda sig upp. Då faller Petrus kedjor. Sedan talar ängeln igen och instruerar Petrus att klä på sig bälte och sandaler. När Petrus gjort detta talar ängeln ännu en gång och säger till honom att ta på sig manteln och att följa efter honom ut. När de kommer ut på gatan försvinner ängeln. Ängelns essens eller natur beskrivs alltså inte, enligt texten, (förutom ljusskenet) men det framgår inte av texten om ljusskenet utgår från ängeln eller ej. Det verkar, enligt texten, vara en ängel som ger noggranna instruktioner. Det verkar även som att Petrus, enligt texten, inte förmådde ta några egna beslut. Möjligen påverkades även han av ljusskenet på något sätt. Ängeln instruerar, enligt Longenecker, likt en förälder till ett nyvaket barn Petrus att klä på sig. Han beordrar Petrus att följa efter honom och de lämnar cellen. Petrus är dock alldeles för trött för att förstå vad som händer, han tror att han drömmer, menar Longenecker.¹¹⁵

I vers 17, när Petrus berättar om sin flykt, beskriver författaren att Petrus säger att ”Herren förde honom ut ur fängelset”. Det kan tyckas intressant att uttrycket ’Herren’ används och inte ’ängel’ eller ’Herrens ängel’. Larkin menar att när författaren till Apostlagärningarna i vers 7 använder uttrycket ’en ängel från Herren’ så ska detta inte förstås som enbart ett uttryck för gudomligt ingripande. I vers 11 skiljer Petrus mellan Herren och den ängel som Herren sänder. Enligt författaren till Apostlagärningarna, menar Larkin, så skänker inte ’Herrens ängel’ enbart befrielse åt Guds vittnen utan också styrka, domslut och framförallt avsöjanden om Guds frälsande ändamål. Ängeln kommer till Petrus på samma plötsliga sätt som kyrkans fiender arresterar dess anhängare. Larkin menar att samma term används i Apostlagärningarna 4:1; 6:12 samt 17:5.¹¹⁶ Nästa gång en ängel nämns i Apostlagärningarna 12 är i vers 23 när en ängel från Herren slår Herodes och han dör. Att Herodes låter sig upphöjas och hedras som en gud beskrivs i texten som anledningen till att han dör. Om det är samma ängel i vers 23, som hjälpte Petrus tidigare, framgår inte i texten.

Longenecker menar att även om Gud, i de bibliska skrifterna, inte framställs som att han lovar befrielse från förföljelse och död så agerar han ofta i kritiska situationer för sitt namns ära och till sitt folks förmån.¹¹⁷ Vidare menar Longenecker att författaren till Apostlagärningarna hävdar just detta; att Gud agerade genom att befria Petrus. Petrus befrielse måste, enligt Longenecker, helt tillskrivas Gud då aposteln själv inte orsakade den och inte heller hans

---

¹¹⁴ Larkin, *Acts*, 183.

¹¹⁵ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

¹¹⁶ Larkin, *Acts*, 183. Se Apg 5:19; 8:26; 10:3; 12:23. Luk 1:11; 2:9; 22:43.

¹¹⁷ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

vänner (förutom att de bad).¹¹⁸ Efter att Petrus och ängeln passerat de två vakterna kom de till en järngrind som förefalldes öppnas automatiskt. Fångelsedörrar och mirakulösa flykter var ett populärt ämne att skriva om och sådana legenders form påverkade otvivelaktigt Apostlagärningarnas författare menar Longenecker.¹¹⁹ En berättelses form kan dock inte avgöra dess historicitet och Longenecker menar att det inte finns någon anledning att betvivla att Petrus befrielse faktiskt var ett mirakel.¹²⁰

Det kan tyckas intressant att ängeln inte alls beskrivs i Daniel 6. En möjlig förklaring skulle kunna vara att författarens och de tänkta läsarnas förförståelse om änglar redan var så pass stor att en utläggning ansågs överflödig eller att författaren inte ville berätta mer. Att ängels handlingar beskrivs så pass tydligt i Apostlagärningarna 12 skulle kunna bero på att dess text, i första hand, inte riktades till judar utan till hedningar. Man kan utgå från att deras förkunskap om änglar var begränsad och detta skulle kunna vara en förklaring till att författaren valde att så pass noggrant beskriva ängels agerande.

I Apostlagärningarna finns, i slutet, ingen kungörelse från kungen att Petrus gud är allsmäktig, men det gör det i Daniel 6. Detta förefaller vara anledningen till att kung Dareios får leva medan Herodes dör en smärtsam död. Både Daniel och Petrus bekräftar själva att Herren sänd sin ängel till deras undsättning. Dareios hör Daniel säga detta men det framgår inte av texten om Herodes hör Petrus ord eller inte. Om Herodes inte hörde kan det vara en möjlig förklaring till varför han, enligt texten, inte inser att det är ett ingripande från Gud som skett.

I både Daniel 6 och Apostlagärningarna 12 förefaller budskapet vara att Gud är större än de världsliga makterna. Det kan tyckas intressant att den icke-judiske kungen, Dareios, överlever medan den judiske kungen, Herodes, dör. Detta kan möjligen förstås som att Gud, enligt texterna, inte tar hänsyn till om man är hedning eller inte utan snarare till om man är villig att vörda huvudpersonernas gud eller inte. Det går heller inte att utesluta möjligheten att Apostlagärningarna 12 påverkats av berättelsen i Daniel 6.

---

¹¹⁸ Longenecker, *Luke-Acts*, 900.

¹¹⁹ Longenecker, *Luke-Acts*, 901.

¹²⁰ Longenecker, *Luke-Acts*, 901.

9 Resultat

Syftet var att undersöka hur de beskyddande änglarna, i Daniel 6 samt i Apostlagärningarna 12, beskrivs. Det framgår inte av texterna om det är någon skillnad på änglarnas väsen i dessa passager. Men det är tydligt att ängelns handlingar beskrivs mer utförligt i Apostlagärningarna 12. Slutsatsen man kan dra är att författarna till de båda textpassagerna inte har fokuserat på änglarnas natur eller essens. Istället har författarna i huvudsak fokuserat på att änglarnas närvaro får konsekvenser för aktörerna i berättelserna. De båda hjältarna, Daniel och Petrus, räddas ur de hotfulla situationer som de befinner sig i. Kung Dareios, som hyllar Daniels gud, överlever medan Herodes, som istället vill upphöja sig själv, dör. I båda texterna ges äran, för de mirakulösa räddningarna, till Gud.

Man kan konstatera att de varelser som i senare tradition benämns 'skyddsänglar' inte har den benämningen i Bibeln. Trots detta finns det flertalet textpassager i Bibeln där det berättas om änglar som beskyddar och räddar individer och i dessa passager förefaller änglarna ha en beskyddande uppgift. Det är därför förståeligt att begreppet 'skyddsängel' vuxit fram.

Ur författarnas synvinkel har en ängel gripit in och räddat, både i Daniel 6 och i Apostlagärningarna 12. Men dessa änglar skulle kanske även kunna beskrivas som tjänare eller medhjälpare. Änglarna agerar inte på egen hand utan på Guds initiativ. Dessa änglar sammanfaller med Gud och är intimt förknippade med gudsgestalten. Detta gör att det är svårt att separera 'Herrens ängel' från Herren själv och därför är det svårt att avgöra om det är Gud själv, eller en ängel, som beskyddar och räddar. Det kan tyckas intressant att både ängeln i Daniel 6, samt ängeln i Apostlagärningarna 12, beskrivs som 'Herrens ängel' eftersom denne ängel menas signifiera Gud själv och hans handlingar med människor. Båda dessa textpassager kan förstås som att Gud griper in och handlar med människor. Slutsatsen man kan dra är att det inte framgår av texten om det är Gud själv, eller en ängel, som räddar Daniel och Petrus eftersom båda texterna pendlar mellan att beskriva den som befriar som antingen en ängel eller som Herren själv.

I båda berättelserna är änglarnas agerande vändpunkten som förvandlar krisen och hjälper huvudpersonerna att överleva. Ängeln har alltså stor betydelse för slutresultatet i textpassagerna och beskrivs som fullständigt avgörande för slutresultatet. Både Daniel och Petrus riskerar att mista sina liv och om inte ängeln uppenbarat sig är det inte säkert att någon av dem hade överlevt. Änglarna i de båda berättelserna utför troligen Guds befallning, och deras ingripande förändrar och räddar liv. Med detta i åtanke är det kanske inte så konstigt att

begreppet 'skyddsänglar' har fått fäste i människors medvetande, och kanske alldeles särskilt i situationer av kris och fara.

10 Bibliografi

10.1 Bibelutgåvor

Alt, Albrecht, Kittel, Rudolf, Elliger, Karl, Rudolph, Wilhelm, Bardtke, Hans, Rieger, Hans Peter & Schenker, Adrian (red.), *Torah = Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997[1977].

Bibel 2000. Stockholm: Verbum, 1999.

Strutwolf, Holger, Nestle-Aland *Novum Testamentum Graece*, 28:e reviderade upplagan, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.

10.2 Sekundärlitteratur

Barrett, C.K., *A Critical and Exegetical Commentary on the Acts of the Apostles, Vol. 1, Preliminary Introduction and Commentary on Acts I-XIV*, The International Critical Commentary on the Holy Scriptures of the Old and New Testaments, red. J.A., Emerton, C.E.B., Cranfield, G.N., Stanton. Edinburgh, 1994.

Bauer, Walter, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3:e utg. Chicago: University of Chicago Press, 2000.

Brown, Francis, *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon: With an Appendix Containing the Biblical Aramaic : Coded With the Numbering System From Strong's Exhaustive Concordance of the Bible*, Rev. utg., Hendrickson. Peabody, Massachusetts, 1996[1906].

Collins, John, J., *Daniel: A Commentary on the Book of Daniel*, red. Frank, Moore Cross. Minneapolis: Fortress Press, 1993.

Davies, P.R., "Daniel", i *The Oxford Bible Commentary*, red. John, Barton, och John, Muddiman, 563-570. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Fletcher-Louis, Crispin, H.T., *Luke-Acts: Angels, Christology, and Soteriology*. Tübingen: Mohr, 1997.

Gerdmar, Anders och Syreeni, Kari, *Vägar till Nya testamentet: metoder, tekniker och verktyg för nytestamentlig exegetik*. Lund: Studentlitteratur, 2006.

Hannah, Darrell D., "Guardian Angels and Angelic National Patrons in Second Temple Judaism and Early Christianity", *Angels: the Concept of Celestial Beings : Origins, Development and Reception*, red. Friedrich Vinzenz, Reiterer, Tobias, Nicklas och Karin, Schöpflin, 413-436. Berlin: Walter de Gruyter, 2007.

Hayes, John, H. och Holladay, Carl R., *Biblical Exegesis: a Beginner's Handbook*, 3:e utg. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2007.

Heikel, Ivar A., och Fridrichsen, Anton, *Grekisk-svensk ordbok till Nya testamentet och de apostoliska fäderna*, [Ny utg.]. Uppsala: Bibelakademiförlaget, 2013.

Heijne, Camilla von, *The Messenger of the Lord in Early Jewish Interpretations of Genesis*. Uppsala: Uppsala universitet, 2008.

Hemmets journal, nr 18, utgivningsdatum 28/4, 2016.

Holladay, William Lee, *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament: based upon the lexical work of Ludwig Koehler and Walter Baumgartner*, 15:e utg. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2000[1988].

Köckert, Matthias, "Divine Messengers and Mysterious Men in the Patriarchal Narratives of The Book of Genesis", *Angels: the Concept of Celestial Beings : Origins, Development and Reception*, red. Friedrich Vinzenz, Reiterer, Tobias, Nicklas, och Karin Schöpflin, 51-78. Berlin: Walter de Gruyter, 2007.

Larkin, William J., *Acts*, The IVP New Testament Commentary Series, red. Stuart D., Briscoe, Grant R., Osborne. Robinson, Haddon: InterVarsity Press, Downers, Ill., 1995.

Lockyer, Herbert, *All the Angels in the Bible*. Peabody, Massachusetts: Hendrickson, 1995.

Longenecker, Richard, N., The Expositor's Bible Commentary 10, *Luke-Acts*, red. Tremper, Longman, och David E., Garland. Michigan: Grand Rapids, 2007.

Loveday, Alexander, "Acts", i *The Oxford Bible Commentary*, red. John, Barton och John, Muddiman, 1028-1061. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Marguerat, Daniel och Bourquin, Yvan, *How to Read Bible Stories: an Introduction to Narrative Criticism*. London: SCM, 1999.

Stefanovic, Zdravko, *Daniel: Wisdom to the Wise: Commentary on the Book of Daniel*. Nampa, Idaho: Pacific Press Publishing Association, 2007.

VanGemenen, Willem A. (red.), *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*. Carlisle: Paternoster, 1997.

Viberg, Åke, ”Profetskrifterna”, i *Gud och det utvalda folket – inledning till Gamla testamentet*, red. LarsOlov Eriksson och Åke Viberg. Stockholm: Verbum Förlag AB, 2009.

Winninge, Mikael, ”Evangelierna och Apostlagärningarna”, i *Jesus och de första kristna – inledning till Nya testamentet*, red. Dieter Mitternacht och Anders Runesson. Stockholm: Verbum Förlag AB, 2006.

10.3 Internet

<https://www.blueletterbible.org/lang/Lexicon/lexicon.cfm?strongs=H4397&t=KJV>, 20160324
kl10:18.

<https://www.blueletterbible.org/lang/lexicon/lexicon.cfm?Strongs=G32&t=KJV>, 20160324,
kl 10:25.

Appendix

Daniel 6:1-28

¹Dareios hade beslutat att förordna 120 satraper, fördelade över hela riket. ²De skulle ha tre ministrar över sig, bland dem Daniel, för vilka satraperna skulle avlägga räkenskap så att kungen inte led någon förlust. ³Daniel med sin rika begåvning överglänste både ministrar och satraper, och kungen planerade att sätta honom i spetsen för hela riket. ⁴Då försökte ministrarna och satraperna finna något ämbetsbrott att anklaga honom för men lyckades inte: Daniel var så pålitlig att man inte kunde beslå honom med minska fel eller oegentlighet. ⁵Männen sade då: ”Vi kommer aldrig att hitta någon anklagelsepunkt mot denne Daniel – om vi nu inte kan komma på något som rör hans religion”. ⁶Alltså begav sig ministrarna och satraperna i samlad trupp till kungen och sade till honom: ”Konung Dareios, må du länge leva! ⁷Rikets alla ministrar, guvernörer, satraper, rådgivare och ståthållare har rådslagit och kommit överens om att en kunglig förordning bör utfärdas och följande påbud träda i kraft: Den som under de närmaste trettio dagarna ber en bön till någon gud eller människa utom till dig, konung, skall kastas i lejongropen. ⁸Kungör nu detta påbud, konung, och utfärda en förordning, som inte kan återkallas enligt Mediens och Persiens orubbliga lag”. ⁹Kung Dareios gjorde så: han utfärdade en förordning med detta påbud. ¹⁰När Daniel fick veta att en sådan förordning hade utfärdats gick han hem. Fönstren på övervåningen vette mot Jerusalem, och där föll han tre gånger om dagen på knä och bad och tackade sin Gud, som han alltid hade gjort. ¹¹Männen begav sig gemensamt dit och fann Daniel i färd med att be och att åkalla sin Gud. ¹²De gick då till kungen och sade, med hänvisning till den kungliga förordningen: ”Har du inte utfärdat ett påbud att den som under de närmaste trettio dagarna ber till någon gud eller människa utom till dig, konung, skall kastas i lejongropen?” Kungen svarade: ”Det står fast, enligt Mediens och Persiens orubbliga lag”. ¹³Då berättade de för kungen: ”Daniel, en av de fångna judarna, bryr sig varken om dig eller om det påbud som du har utfärdat utan förrättar sin bön tre gånger om dagen”. ¹⁴När kungen fick höra detta gjorde det honom mycket ont, och han förestatte sig att rädda Daniel; ända till solnedgången försökte han finna en utväg att hjälpa honom. ¹⁵Då gick männen än en gång gemensamt till kungen och sade: ”Konung, betänk att enligt medisk och persisk lag är alla påbud och förordningar som kungen utfärdar oåterkalleliga”. ¹⁶På kungens befallning hämtades nu Daniel och kastades i lejongropen. Kungen sade till honom: ”Den gud som du ständigt dyrkar må rädda dig!” ¹⁷Sedan drog man fram en sten och lade den över gropens öppning, och kungen förseglade den med sitt eget och sina stormäns sigill, så att ingenting skulle kunna ändras i Daniels sak. ¹⁸Kungen gick tillbaka

till sitt palats. Han fastade hela natten, ville inte ha någon kvinna och låg sömlös. ¹⁹Tidigt i gryningen steg han upp och skyndade sig till lejongropen. ²⁰Då han närmade sig gropen ropade han på Daniel med ängslan i rösten: ”Daniel, du den levande Gudens tjänare! Har den gud som du ständigt dyrkar kunnat rädda dig från lejonerna?” ²¹Då hörde kungen Daniels röst: ”Konung, må du länge leva! ²²Min Gud har sänt sin ängel. Han stängde till gapet på lejonerna och de gjorde mig ingen skada. Jag har befunnits vara oskyldig inför Gud, och jag har inte heller gjort något ont mot dig, konung.” ²³Kungen blev mycket glad och befälde att Daniel skulle hämtas upp ur gropen. När han hade kommit upp kunde man inte upptäcka någon skada på honom: han hade litat på sin Gud. ²⁴På kungens order lät man sedan hämta de män som hade angett Daniel och kastade dem med barn och hustrur i lejongropen. Innan de hade nått gropens botten störtade sig lejonerna över dem och slet dem i stycken. ²⁵Kung Dareios utfärdade en skrivelse ställd till alla folk, nationer och språk i hela världen: ”Fred och välgång! ²⁶Jag befäller att Daniels gud skall vördas och fruktas så långt som mitt välde når: Han är den levande Guden, han som evigt förblir. Hans rike går aldrig under. Hans makt har inget slut. ²⁷Han räddar och befriar, han gör tecken och under i himlen och på jorden: Daniel har han räddat från lejonerna”. ²⁸Daniel hade stor framgång under hela Dareios regering, liksom under perserna Kyros.

Apostlagärningarna 12:1-23

¹Vid den tiden ingrep kung Herodes hårdhänt mot en del av medlemmarna i församlingen. ²Han lät halshugga Jakob, Johannes bror, och när han såg att judarna gillade detta fortsatte han och lät också gripa Petrus; det hände under det osyrade brödets högtid. ⁴Efter arresteringen satte han honom i fängelse, bevakad av fyra vaktstyrkor om vardera fyra man, för att efter påskan ställa honom inför folket. ⁵Petrus hölls alltså fängslad, och i församlingen bad man ivrigt till Gud för honom. ⁶Natten innan Herodes hade tänkt ställa honom inför rätta låg Petrus och sov mellan två soldater, bunden med två kedjor, och utanför dörren fanns vakter som bevakade fängelset. ⁷Då stod där plötsligt en ängel från Herren, och ett ljussken fyllde rummet. Ängeln väckte Petrus med en stöt i sidan. ”Skynda dig upp”, sade han, då föll kedjorna från Petrus händer. ⁸Ängeln fortsatte: ”Ta på dig bältet och sandalerna”. Petrus lydde, och ängeln sade: ”Svep om dig manteln och följ mig”. ⁹Petrus följde med honom ut, men han förstod inte att det verkligen, det som skedde genom ängeln, utan trodde att det var en syn. ¹⁰De passerade en vaktpost och sedan en till och kom till järnporten som ledde ut till staden, och den öppnades för dem av sig själv. När de kom ut gick de gatan ner, och då

försvann ängeln. ¹¹Så snart Petrus hade sansat sig sa han: ”Nu vet jag verkligen att att Herren skickat sin ängel och räddat mig ur Herodes händer, undan allt som det judiska folket väntat sig”. ¹²När han förstod hur det var gick han till huset där Maria bodde, mor till den Johannes som kallades Markus; där var många samlade till bön. ¹³Petrus bultade på porten, och en tjänsteflicka som hette Rhode gick för att låsa upp. ¹⁴Men när hon kände igen Petrus röst blev hon så glad att hon att hon istället för att öppna porten sprang in och berättade att Petrus stod utanför. ¹⁵”Du är tokig”, svarade de. Men hon stod på sig, och då sade de: ”Det är hans ängel.” ¹⁶Petrus fortsatte att bulta, och när de öppnade såg de till sin häpnad att det var han. ¹⁷Han gav dem tecken att vara tysta, och så berättade han hur Herren hade fört honom ut ur fängelset. Han bad dem tala om det för Jakob och de andra bröderna, och sedan lämnade han dem och begav sig till en annan plats. ¹⁸När morgonen kom blev det stor uppståndelse bland soldaterna. Vad hade det blivit av Petrus? ¹⁹När så Herodes skickade efter honom och inte kunde få tag i honom förhörde han vakterna och befalldes att de skulle straffas. Därefter for han tillbaka från Judeen och uppehöll sig i Caesarea. ²⁰Invånarna i Tyros och Sidon hade dragit på sig Herodes vrede. Gemensamt uppvaktade de kungen, och sedan de lyckats vinna hans kammarherre Blastos för sin sak bad de om fred; deras land var beroende av kungen för sin försörjning. ²¹På utsatt dag tog Herodes plats på tribunen, iförd sin kungaskrud, och höll ett tal riktat till dem. ²²Och folket ropade: ”Det är en gud som talar, inte en människa”. ²³Men i samma ögonblick slog honom en ängel från Herren för att han inte gav Gud äran, och han blev uppäten av maskar och dog.